

NYUGDÍJAS MELLÉKLET

A fehér mágus
Homo ludens
Szellemes szabadalmak
Vendégünk volt
Áldozat

A magyar kultúra és tudomány legjelesebb képviselőitől kérdeztük: mit jelentettek életében, munkájában emberi kapcsolatait, szerelmeit, családját? Milyen új tervekkel, elképzelésekkel tekint a jövőbe? Ezúttal Hirschler Imre orvosprofesszor választát közöljük.

Naplót sohasem írtam,

ezt egyrészt nem sajnálom, mert amikor 1944-ben lakásom kiégett, könyveimmel, képeimmel, kispasztikáimmal együtt naplóm is elpusztult volna. Olvasom Kossuth-díjas költő, akadémikus filozófus és mások önéletrajzeit és meglep a pontos visszaemlékezés minden elhangzott kritikára vagy észrevételre, azok minden szavára, jelzőjére, árnyalatára. Ez csak úgy lehetséges, hogy saját személyüket már abban az időben is fontosnak, alkotásikat több mint jelentősnek tartották.

A harmincas években sok kiváló emberrel találkoztam, e kor haladó értelmisége — ne hasonlít dicsekvészképpen — baráti körömhöz tartozott. Ma már mégis sajnálom, hogy nem írhattam naplót, ködbe veszték emlékeim találkozásokról, beszélgetésekről, vitákról. Persze én magamat sohasem tartottam jelentős személyiségnek, nemigen figyeltem arra, ami velem, körülöttem történt. Képességeimben hittem, mert mindent, amit akartam, meg tudtam tanulni. Cselekvésem alapvető motívuma humanizmusom volt. Szerettem segíteni az embereknél, az embereken. Az első világháború kitérésakor nyolcéves

voltam és minthogy apám bevonult katonának, hadisegélyből kellett élnünk; a polgári jólétebből a nyomorba csöppentünk. Saját bőrömön tapasztaltam az akkori társadalom igazságtalanságát, hazugságát. Értethető ebből, hogy így érzelmileg közel kerültem az elesettekhez, mindig azok oldalán álltam. Ez humanizmusom egyik forrása. A másik: szerencsés találkozásom pedagógusaimmal, akikről szeretettel, kegyelettel kell megemlékezniem. Virágh tanító „bácsi” elemista koromban kedveltette meg velem a verseket. A gimnáziumban magyar tanárom Karácsony Sándor volt, akinek kedvéért végigolvastam a magyar irodalmat, még az iskoladramákat, Kemény Zsigmond regényeit is, hogy az órákon zajló irodalmi vitákban felkészülten vehessen részt. Bevalom, nagy megdöbbenéssel olvastam Mátrai László Műhelyeim történeté c. önéletrajzi írásában Karácsony Sándor szado-mazochizmusáról. Magával ragadó, jelentős személyiség volt. Neki „köszönhetem” azt a meggyőződésemet, hogy gondolataimat szabatosan csak magyar nyelven tudom megfogalmazni és ezért maradtam akkor is itt, amikor a jelen megfontolás alapján tanul-

mányaimat külföldi egyetemen kellett volna folytatnom. Sok kiváló tanárom közül kiemelkedett görög tanárom, Vayer Lajos. Rajongója volt a görög nyelvnek, fülemben hangzik most is, ahogy olvasta: „lülájomenosz”, érzékeltetve a nyelv zeneiségét, szépségét. Egész egyénisége a szépre, jóra való szakadatlan törekvést sugározta. Példaképem volt és én egyik kedvenc tanítványa lettem, amikor az országos tanulmányi versenyen görög nyelvből a győztesek közé jutottam. A klasszika-filológia iránti közös érdeklődés alapozta meg barátságomat a fájdalomosan korán elhunyt költővel, Devecseri Gáborral, Homérosz legzseniálisabb fordítójával.

Egyetemi éveim alatt ugyan feltűntek — nem is ritkán — a gumibotos, bajtársi sapkás verekedősek és volt néhány oktató is, aki ezekkel azonosította magát, de a tanárokat, tanársegédeket és a hallgatókat is, akikhez közelebb kerültem, inkább bizonyos fokú humanista és szociális elkötelezettség jellemezte, megvetették a kulturálatlanokat, az anyagias gondolkodásúakat, kényesek voltak a fehér köpeny erkölcsi tisztaságára.

Orvos lettem, humanizmusom megnyilvánulására tág teret kaptam. Életviteltem másik meghatározója a munkásmozgalommal való kapcsolatomban lett. De helyesbítenem kell, mert ez nem „másik” meghatározó. Gyermekkori tapasztalataim után az erősödő, szerveződő fasizmus ostromcsapásaiból az én testemre is jutott: nem lehettem gyakoronok a kórbonctanon (nem akartam eredetileg gyakorló orvos lenni), nem kaohattam fizetéses állást. Hálásnak kellett lenni azért is, hogy megengedték az inovesz munkát kórházi osztályon. Helyeztem sorom változását csak alapvető politikai-társadalmi átalakulástól várhattam. De a humanizmus érvényesülését magasabb síkon, a civilizációs eredmények elterjedését, a kultúra térhódítását is csak forradalmi változástól remélhettem. A hozzám hasonló gondolkodásúakból

alakult ki baráti köröm, rajtuk keresztül kapcsolatomban az illegális kommunista párttal.

Érettségim napján kapott apám agyvérzést. Halálának körülményei meghatározták azt a következetesen megőrzött szemléletemet, hogy a szegénység nem lehet oka annak, hogy valaki meghaljon vagy beteg maradjon. Mindig, mindenkinek készséggel igyekeztem segítségére lenni — függetlenül minden anyagi feltételtől. Kisebb jövedelmű vagy nagycsaládos személyektől az önként felajánlott „hálapénzt” sem fogadtam el, de a rászorulókat sokszor anyagilag is támogattam. Ifjúkoromban olvastam és megragadt bennem: „nem az a gazdag ember, aki sokat gyűjt, hanem az, aki sokat ad”. Ilyen értelemben lettem gazdag ember.

Ném lettem viszont tudós, nincs semmiféle tudományos fokozatom. Paradoxként hangzik, hogy elsősorban azért, mert sokat kellett tudnom. Fiatal orvos voltam és családi, baráti, ismeretségi körömből nagyon sokan tiszteltek meg bizalmukkal — hamarosan jelentős magángyakorlatomban alakult ki. E bizalmat csak azzal hálálhattam meg, hogy mindig mindenkinek a tőlem telhető legjobb, legtöbbet igyekeztem nyújtani. És hogy ez ne legyen kevesebb, mint amit a beteg mástól megkaphat, ahhoz nagyon sokat kellett olvasnom, tanulnom. Nem szűkíthettem be érdeklődésemet egy részletkérdésre — ma csak ilyen feltétellel lehet tudományos eredményt elérni — a szülészet, nőgyógyászat minden gyakorlati és elméleti haladását figyelemmel kellett kísérnem.

Fiatal orvosként bonyolult esetekben megtanácskozhattam a tenivalókat tapasztalt konziliáriussal. Azután az idő haladtával én lettem az idős, tapasztalt szakember. Gyűjtőhelye a bonyolultabb, nehezebben megoldható eseteknek. Közéleti működésem is megkívánta a széleskörű tájékozottságot. Az évek során sok-sok ember került személyes kapcsolatba velem, még többen vol-

tak olyanok, akiket térbeli és időbeli korlátok távol tartottak. Ez készítetett arra, hogy cikkeikkel, könyvekkel segítsem az egészségügyi ismeretek terjesztését, az egészségre nevelést. Írásaim alapelve az volt, hogy a legkorszerűbb ismereteket kell nyújtani, mindenki számára könnyen érthető módon.

1980-ban doktorrá avatásom 50. évfordulója lesz. Munkásságom hivatalos elismerését sok kitüntetés jelzi. Ezen túlmenően a szeretetnek

és hálának gyakorta tapasztalhattam meghatározó megnyilatkozásait. Talán lesznek ifjú kollégáim között olyanok, akik elhiszik nekem: igazán csak így érdemes orvosnak lenni.

Dr. Kisselléme